# eSpomenik profesorju Marjanu Dobovšku

# Profesor Marjan Dobovšek je bil velik človek

ChatGPT 28.10.2026

## Kaj pomeni biti velik človek?

Velik človek ni nujno tisti, ki zaseda najvišje položaje, je najbolj znan ali za seboj zapusti največ napisanih del. Velik človek je lahko tisti, ki s svojim znanjem, zgledom, značajem in odnosom do drugih trajno vpliva na ljudi okoli sebe.

Profesor *Marjan Dobovšek (1907–2003)* je bil tak človek.

Bil je profesor zgodovine in zemljepisa, telovadec, športnik, tabornik, planinec, šahist, gledališki mentor in organizator. Predvsem pa je bil pedagog. Desetletja je spremljal mlade ljudi v obdobju njihovega odraščanja in jim pomagal, da niso pridobivali samo šolskega znanja, ampak so se pripravljali na življenje.

Danes, ko povezujemo razpršene dokumente, časopisne članke, fotografije, knjige, spomine in digitalizirane vire, postaja razsežnost njegovega dela še bolj vidna.

## Profesor, ki je dijake učil življenja

O Dobovšku veliko pove že naslov prispevka Igorja Vidmarja v *Dolenjskem listu* leta 1996: *»Mož, ki je dijake učil življenja.«*

To je morda tudi najkrajši opis njegove pedagogike.

Profesor Dobovšek ni razumel šole samo kot prostora za posredovanje učne snovi. Pomembni so mu bili samostojnost, odgovornost, delo, telesna dejavnost, stik z naravo, sodelovanje in oblikovanje človeka.

V *Dolenjskem listu* leta 1965, po 32 letih poučevanja zemljepisa in zgodovine, je razmišljal o tem, kaj lahko šola ponudi mladim. Njegova sporočila o samostojnosti dijakov in njihovi lastni odgovornosti za delo zvenijo presenetljivo sodobno.

Njegov profesorski kolega se ga je tri desetletja pozneje spominjal v prispevku z zelo pomenljivim naslovom *»Sejalec posebne sorte«.* Dobovškovo delo je povezoval z idealom celovitega človeka.

To je pomembno. Profesorjev vpliv se namreč ne meri samo po tem, kaj so dijaki znali pri maturi, ampak tudi po tem, kaj je od njegovega dela ostalo v njih desetletja pozneje.

## Razrednik več generacij maturantov

Dobovšek je bil tesno povezan z novomeško gimnazijo in njenimi maturanti. Zbornik *225 let novomeške gimnazije 1746–1971* ga navaja kot razrednika maturantskih generacij *1950, 1960, 1967 in 1971*.

Posebno pričevanje predstavlja generacija maturantov 1960.

Njegov nekdanji dijak Jože Gričar je leta 2026 pripravil zapis **»***Profesor Marjan Dobovšek – Razrednik od 1952 do 1960***«**. Spomin na razrednika tako ni

ostal samo osebni spomin nekdanjega dijaka. Postal je dokument, dostopen drugim maturantom, raziskovalcem in prihodnjim generacijam.

Fotomonografija *Odsevanja* maturantov 1960 dodatno dokumentira ljudi, dogodke in okolje, v katerem je profesor Dobovšek opravljal svoje pedagoško poslanstvo.

Prav takšni viri pokažejo nekaj, česar uradni življenjepis težko zajame: *kako dolgo lahko dober profesor ostane prisoten v življenju svojih nekdanjih dijakov.*

**Učilnica ni imela štirih sten**

Dobovškovo pedagoško okolje ni bila samo učilnica.

Narava je bila učilnica. Tabor je bil učilnica. Športno igrišče je bilo učilnica. Gledališki oder je bil učilnica. Planinska pot je bila učilnica. Tudi šahovnica je bila učilnica.

Naslov intervjuja iz leta 1971 **»***Spet nazaj k naravi!«* dobro ponazarja to razsežnost njegovega dela.

V *Planinskem vestniku* je leta 1985 objavil spomine *»Tudi brez članskih izkaznic je šlo«.* Njegovo delo je bilo tesno povezano s taborništvom, planinstvom, telesno vzgojo in vzgojo mladih v naravi.

O širini njegove dejavnosti priča tudi diplomsko delo Alenke Šink *Telovadec, tabornik, profesor Marjan Dobovšek* iz leta 2008. Že tri besede v naslovu pokažejo, da njegovega življenja ni mogoče opisati samo z besedo »profesor«.

**Profesor, ki je ostal radoveden**

Dobovšek je doživel skoraj celotno 20. stoletje. Rodil se je leta 1907 in umrl leta 2003.

Bil je priča izjemnim zgodovinskim spremembam.

Posebej dragoceni so zato njegovi lastni spomini. Leta 1996 je v *Dolenjskem listu* objavil zapis *»Igre v senci kljukastega križa: spomini na olimpijske igre v Berlinu«.* Ohranil je osebni pogled na dogodek svetovne zgodovine, ki ga je sam doživel.

V obsežnem pogovoru z Milanom Markljem, objavljenem v reviji *Rast* leta 1991 pod naslovom *»Skozi mnoge prelomne trenutke …«*, se razkriva človek, čigar osebna življenjska zgodba je bila prepletena z velikimi zgodovinskimi spremembami njegovega časa.

Tudi naslov intervjuja Toneta Jakšeta ob Dobovškovi 80-letnici leta 1987 – *»Življenje je kot partija šaha«* – lepo izraža njegovo življenjsko držo: razmišljati, ostati dejaven, predvidevati in iskati naslednjo dobro potezo.

**Priznanja skupnosti**

Dobovškovo delo ni ostalo neopaženo.

Prejel je *Trdinovo nagrado za leto 1969*.

Društvo učiteljev geografije Slovenije mu je leta 2001 podelilo *posebno priznanje Blaža Kocena*.

Leta *1993 je postal častni občan Novega mesta*.

Po njem je v Novem mestu poimenovana tudi *Dobovškova ulica*.

Nagrade, priznanja in poimenovanje ulice so pomembni. Toda še pomembnejše priznanje je morda nekaj, česar ni mogoče podeliti z uradnim sklepom: da se ga njegovi dijaki in sodelavci spominjajo desetletja po koncu njegovega poučevanja.

**»Sejalec posebne sorte«**

Prispodoba sejalca je za profesorja Dobovška posebej primerna.

Učitelj seje znanje, vendar ob koncu šolske ure še ne ve, kaj bo iz posejanega nastalo.

Rezultati se pokažejo pozneje.

Včasih čez desetletje. Včasih čez pol stoletja.

Ko nekdanji dijaki po šestdesetih ali sedemdesetih letih še vedno govorijo o svojem profesorju, zbirajo njegove fotografije, iščejo časopisne zapise, digitalizirajo spomine in vzpostavljajo njegov eSpomenik, je to svojevrsten dokaz, da je bilo seme dobro posejano.

Profesor Dobovšek je vplival na generacije mladih. Ti ljudje so nato svoje znanje, vrednote in izkušnje prenašali naprej.

Zato vpliva dobrega profesorja skoraj ni mogoče izmeriti.

**Od osebnega spomina do skupnega digitalnega spomina**

Nekoč je bil spomin na profesorja Dobovška razpršen.

Nekaj ga je bilo v spominu nekdanjih dijakov. Nekaj v družinskih arhivih. Nekaj v *Dolenjskem listu*. Nekaj v gimnazijskih zbornikih, reviji *Rast*, *Planinskem vestniku*, strokovnih publikacijah in knjižnicah.

Digitalizacija je položaj spremenila.

Danes lahko povežemo gradivo, ki je nastajalo desetletja in je bilo nekoč shranjeno na različnih krajih. Digitalna knjižnica Slovenije – dLib.si, digitalizirani časopisi, knjižnični portali in druge spletne zbirke omogočajo, da iz posameznih drobcev ponovno sestavljamo zgodbo človeka.

*eSpomenik profesorju Marjanu Dobovšku* zato ni samo spletna stran o človeku, ki ga ni več.

Je rastoče vozlišče spomina.

Vsaka novo odkrita povezava lahko dopolni zgodbo. Vsaka fotografija lahko identificira ljudi in dogodke. Vsak časopisni članek lahko osvetli novo področje njegovega dela. Vsak spomin nekdanjega dijaka lahko doda tisto, česar v uradnih dokumentih ni.

Pri tem lahko pomagajo tudi orodja umetne inteligence: pri iskanju razpršenih virov, njihovem povezovanju, urejanju kronologije in odkrivanju vprašanj, ki jih doslej nismo zastavili.

**Profesor Marjan Dobovšek je bil velik človek**

Zakaj lahko to rečemo?

Ne samo zato, ker je bil častni občan Novega mesta.

Ne samo zato, ker je prejel priznanja.

Ne samo zato, ker je desetletja poučeval.

In ne samo zaradi številnih dejavnosti, s katerimi se je ukvarjal.

*Velik je bil predvsem zaradi ljudi, ki jim je pomagal odraščati.*

Svoje dijake je učil zgodovine in zemljepisa, vendar jih je hkrati učil opazovati svet. Spodbujal jih je k samostojnosti. Vodil jih je v naravo. Spodbujal je telesno dejavnost, kulturo, ustvarjalnost in sodelovanje. Z lastnim življenjem jim je kazal pomen radovednosti in dejavnosti tudi v poznih letih.

Profesorja lahko ocenjujemo po tem, kar je naredil v času svoje službe. *Velikega profesorja pa prepoznamo tudi po tem, kar ostane za njim v ljudeh.*

Več kot dve desetletji po smrti Marjana Dobovška njegovi nekdanji dijaki in drugi Novomeščani še vedno iščejo dokumente o njem, zapisujejo spomine in odkrivajo njegove sledi.

Z vzpostavitvijo eSpomenika te sledi ne ostajajo več razpršene. Povezujejo se v skupni digitalni spomin.

In iz njih postaja vedno bolj razvidno preprosto sporočilo:

*Profesor Marjan Dobovšek je bil velik človek.*